

УДК 398.87

ПАВЛОВА Алла – кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри фольклористики ННІ філології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, вулиця Володимирська, 60, Київ, 01033, Україна (Lypen.pavlova@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6214-8738>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.11>

Бібліографічний опис статті: Павлова, А. (2022). Осмислення антропологічної моделі в системі сучасної фольклорної парадигми (на прикладі вітчизняного наукового дискурсу ХХІ ст.). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 51*, 84–90, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.11>

ОСМИСЛЕННЯ АНТРОПОЛОГІЧНОЇ МОДЕЛІ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ФОЛЬКЛОРНОЇ ПАРАДИГМИ (НА ПРИКЛАДІ ВІТЧИЗНЯНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ ХХІ СТ.)

Анотація. У статті проаналізовано сучасні фольклористичні студії з осмисленням антропологічної моделі української усної традиційної культури. На прикладі різних жанрів фольклору сучасні вчені аналізують форми репрезентації моделі людини, зосереджуючи увагу на проблемах життя – смерті, драматичного буття в період війн та соціальних катаклізмів, екзистенційно-естетичної сутності фольклору та його ролі у формуванні індивідуальної та колективної свідомостей, концептуальні підходи в окресленні поняття «ідеал» тощо. Наведення паралелей із ліричних, ліро-епічних та епічних жанрів відкриває шлях до осягнення тріади природне – універсальне – індивідуальне в житті людини та етносу.

У сучасному фольклористичному дискурсі оприявлена поліаспектність антропологічної моделі фольклору, зокрема діалектика етичного й естетичного, раціонального й ірраціонального. Наявність специфічних процесів структурування та неоднозначність взаємодії конструктивів такої системи зумовили її осмислення у феноменологічному ракурсі, оскільки все, що обертається навколо сутності людини та її буття, окреслене сферою феноменів, насамперед, антропоцентричним сенсом мови, яку вона творить.

Антропологічний вимір сучасного наукового дискурсу пов'язаний також із актуалізацією поняття «фольклорна свідомість», детермінованого специфічною духовною сутністю, завдяки якій у художній метаструктурі усного традиційного твору репрезентовані образи, погляди, імперативи, ідеали.

Здобутки науковців підтверджують констатації про синтез теоретичного та прикладного аспектів фольклорної свідомості, оскільки вона має важливе значення не лише в плані орієнтації особистості в емпіричному та соціальному просторах, але й стає базисом життєдіяльності, джерелом формування духовного універсуму.

Ключові слова: фольклор, мова, жанр, фольклорна свідомість, текст, антропологічна модель, людина, лірична пісня, казка, балада, ідеал.

PAVLOVA Alla – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Doctoral Student of the Department of Folklore, National Institute of Philology, Taras Shevchenko Kyiv National University, 60, Volodymyrska Street, Kyiv, 01033, Ukraine (Lypen.pavlova@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6214-8738>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.11>

To cite this article: Pavlova, A. (2022). Osmyslennia antropolohichnoi modeli v systemi suchasnoi folklornoi paradyhmy (na prykladi vitchyznianoho naukovooho dyskursu ХХІ st.) [Understanding the anthropological model in the system of the modern folklore paradigm (on the example of the domestic scientific discourse of the 21st century)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho*

derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 51, 84–90, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.51.11> [in Ukrainian].

UNDERSTANDING THE ANTHROPOLOGICAL MODEL IN THE SYSTEM OF THE MODERN FOLKLORE PARADIGM (ON THE EXAMPLE OF THE DOMESTIC SCIENTIFIC DISCOURSE OF THE 21ST CENTURY)

Summary. *The article analyzes modern folklore studies with an understanding of the anthropological model of Ukrainian oral traditional culture. On the example of various genres of folklore, modern scientists analyze the forms of representation of the human model, focusing on the problems of life and death, dramatic existence during wars and social cataclysms, the existential and aesthetic essence of folklore and its role in the formation of individual and collective consciousness, conceptual approaches in defining the concept “ideal” etc. Drawing parallels from lyric, lyric-epic and epic genres opens the way to understanding the triad natural – universal – individual in the life of a person and ethnic group.*

The polyaspect nature of the anthropological model of folklore, in particular the dialectic of ethical and aesthetic, rational and irrational, is revealed in the modern folkloristic discourse. The presence of specific structuring processes and the ambiguity of the interaction of the constructs of such a system led to its understanding from a phenomenological perspective, since everything that revolves around the essence of a person and his existence is outlined by the sphere of phenomena, first of all, by the anthropocentric meaning of the language that he creates.

The anthropological dimension of modern scientific discourse is also connected with the actualization of the concept of “folkloric consciousness”, determined by a specific spiritual essence, thanks to which images, views, imperatives, ideals are represented in the artistic metastructure of an oral traditional work.

The achievements of scientists confirm the statements about the synthesis of theoretical and applied aspects of folklore consciousness, since it is important not only in terms of the orientation of the individual in empirical and social spaces, but also becomes the basis of life, the source of the formation of the spiritual universe.

Key words: *folklore, language, genre, folklore consciousness, text, anthropological model, person, lyrical song, fairy tale, ballad, ideal.*

Постановка проблеми. У сучасних гуманітарних студіях поняття антропологічної моделі пов'язане з системністю особистості, що виявляється в реалізації нею комплексу функцій у різноманітних обставинах буття. Людина постає і витвором зовнішнього світу, і водночас творцем історії, творцем мистецтва, зокрема фольклорних зразків, у яких репрезентовані родові, культурні та соціальні категорії відповідно до засад екзистенційної свідомості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В усній традиційній культурі віддзеркалені риторичні, етичні, естетичні, соціальні канони через репрезентацію мовлення, праці, обрядів, звичаїв, синергію сприйняття резонансних подій у житті особи та цілої спільноти. **Актуальність дослідження** зумовлена потребою синтетичного осмислення антропологічної моделі усної традиційної культури

українства, з'ясування її важливих складників та особливостей структурування.

З простеженням магістральних рівнів моделі людини пов'язана праця сучасної дослідниці Л. Копаниці «Українська лірична пісня: еволюція поетичного мислення» (2000). У ній розкрито особливості структурування метапонятійності ліричної пісні з вирізненням утілених у ній життєвих сенсів суб'єкта, з виокремленням домінантних функцій традиційного твору. Прагматика ліричної пісні об'єктивується навколо антропологічного ядра, що ретранслює погляд на світ і ставлення до нього як до цінності людського буття.

Авторка зосереджує увагу на розгалуженій концептосфері народної лірики, сконцентрованої навколо концепту «людина». Вербальна репрезентація базових концептів із використанням увиразненої деталізації своєрідним чином окреслює сутність космогоніч-

ного міфу, оскільки «*пісня виступає формою збереження міфології та формою перемоги над нею*» (Копаниця, 2000, с. 11). Важливим для нашого дослідження є виокремлення вченою семіотичних образів ліричного твору як знаків метафоричності з утіленою ідеологією безперервності життя, його сили й величі. Логічний та гносеологічний зрізи ліричної пісні Л. Копаниця аналізує через задіяння паралелей із казкового епосу, народних ігор, весільних, русальних пісень тощо.

Рівні антропоцентричної парадигми фольклору розкрито також на прикладі вірша-пісні з рукописних збірників XVII–XVIII ст., у яких логічна структурованість конотативних сенсів переходить на когнітивний рівень, увиразнюючи людську унікальність. Аналіз поетичної системи популярних творів виявляє, що вони постають не звичайним копіюванням певних подій та явищ буття, а процесом моделювання картини світу завдяки осмисленню духовного універсуму та культурній пам'яті. Такий підхід постає в плані художньої перспективи розгортання дилеми людина – світ, яка в поетичному тексті осягається з позицій амбівалентності (Копаниця, 2000, с. 11–27).

У центрі уваги вченої – проблема «автор – текст – аудиторія», яку вона розробляє через інтертекстуальну репрезентацію. З-посеред дослідницьких зацікавлень – прагматика слова під час виконання обрядодійства, його психологічний резонанс, енергетика, осягнення поетичного компонента фольклорного твору як універсального маркера ритуалу. У роботі «Моделююча роль фольклорного тексту як критерій прагматичного вимірювання народнопісенного твору» (2019) через наведення паралелей ліричної пісні та замовлянь актуалізовано проблему автора-виконавця в ліричному творі, причому самого митця дослідниця вважає автономним щодо обрядової форми. Попри близькість пісні та обряду, уточнює дослідниця, стає очевидним, що творець поетичного тексту, використовуючи магічні елементи, зрештою, не постає в ньому цілком (Копаниця, 2019, с. 58).

Вагомою віхою в дослідженні антропологічного виміру необрядової традиційної поезії стала об'ємна монографія фольклористки О. Кузьменко «Драматичне буття

людини в українському фольклорі: концептуальні форми вираження (період Першої та Другої світових воєн)» (2018).

Через коцептосферу традиційного твору проаналізовано модель особистості в аспекті консекутивного засвоєння життєвого досвіду та осмислення діади «людина – війна». У роботі задіяно широкий пласт фольклорного матеріалу про Першу та Другу світові війни, період національно-визвольної боротьби, голодомор 30-х років, примусові переселення в післявоєнні роки. Значна частина зібраних текстів як живої історії етносу стала результатом багаторічних польових записів самої авторки та їхнього поліаспектного вивчення. Монографія має міждисциплінарний характер, оскільки синтезує напрацювання фольклористів, істориків, лінгвістів, філософів, психологів, антропологів тощо.

Аспекти антропоцентризму української етнокультури простудійовані Л. Наумовською у дисертації «Міфологічна тріада «життя → смерть → безсмертя» у народній прозі» (2021). Джерельною базою дослідження послуговували фольклорні тексти, де оприявнений модус осмислення дилеми «життя – смерть, буття після смерті або її поборювання, ймовірності існування поза межами емпіричного світу».

Задля представлення всеохопності позицій про життя, смерть та невмирущість, а також для вирізнення унікальних рис міфологічного світогляду етносу задіяно компаративний метод. Дослідниця вважає міфологічну тріаду життя → смерть → безсмертя особливою формою Універсуму, а її феноменологічний зміст – важливим конструктом системи життєвих сенсів суб'єкта.

Цікавим для нашого дослідження є аналіз архетипного образу Смерті з уособленням у його моделюванні рис живого єства через призму морально-етичних характеристик. Ці констатації проілюстровано прикладами з текстів казок, де «*смерть постає лояльною, справедливою, благородною і шляхетною, виявляє чемність*» (Наумовська, 2021, с. 17). Тема смерті героя фольклорного твору розкрита на основі його вільного вибору, а мандрівки до потойбічного світу героїня народного епосу здійснює переважно з примусу, наприклад, через задум мачухи позбутися небажаної вихованки тощо.

Метою статті є аналіз сучасних фольклористичних студій, у яких представлено антропоцентричну проблематику усної традиційної культури. **Завдання** – дослідити модус осмислення антропологічної моделі в контексті сучасної фольклорної парадигми.

Виклад матеріалу. Сучасні фольклористи акцентують увагу на чинниках, пов'язаних із буттям одного або кількох етносів, які уможлиблюють реструктурування аксіологічної моделі особистості. У наукових студіях простежено сутність інтегративного підходу в дослідженні фольклору, актуалізовано проблему суб'єкт-суб'єктної взаємодії, етичних та естетичних параметрів, реального та метафізичного тощо.

Антропоцентризм народної казки в контексті міжетнічних взаємовпливів дослідила Л. Мушкетик у монографії «Людина в народній казці Українських Карпат: на матеріалі оповідальної традиції українців та угорців» (2010). Дослідниця розкриває сутність поняття «антропоцентризм» у історичній ретроспекції на основі залучення міждисциплінарного підходу, з урахуванням надбань філософської думки минулих епох та постмодерністського дискурсу. Теоретичний екскурс дослідниці сконцентрований навколо магістральних концепцій особистості різних епох, зокрема гуманістичного педагогізованого патерналізму, христоцентризму, персоналізму, персоналістського антропоцентризму, позитивізму, психоаналізу, раціоналізму, екзистенціоналізму, окреслення першочергових завдань філософської антропології.

Авторкою виокремлена специфіка кордоцентризму (Г. Сковорода, П. Юркевич, П. Куліш) як модусу осмислення етичних та естетичних доміант життєвого світу індивіда, пошуку щастя та духовної єдності з іншими членами спільноти та з Універсумом загалом (Мушкетик, 2010, с. 10–25).

У наступній монографії «Персонажі української народної казки» (2014) Л. Мушкетик докладно аналізує образи фольклорного твору, зосереджуючи увагу на походженні, функціональній специфіці, вербальній репрезентації, характеристиках, номінаціях, художніх та стилістичних прийомах їхнього оформлення. Дослідниця акцентує на диференціації різнопланових персонажів казки відповідно

до дидактичної та аксіологічної проєкції, що допомагає виокремити сутнісні характеристики двох протилежних полюсів – добра і зла.

Образна система, проаналізована фольклористкою, представлена двома вимірами: в одному – образи безіменних героїв, які сповідують принцип «правда – істина – добро», та їхні помічники (протагоністи), в іншому – образи з негативними характеристиками (антагоністи): «*Чітка дихотомія добра і зла проходить через усю канву казки й реалізується на всіх рівнях – від персонажів до просторово-часового континууму*» (Мушкетик, 2014, с. 9).

Антропологічним виміром дослідження традиційної культури українства позначені наукові студії відомого фольклориста професора М. Дмитренка. Серед його численних праць – монографія «Українська фольклористика: проблеми методології» (2014), у якій автор висвітлює низку важливих проблем від генези терміна «фольклор» та окреслення його магістральних функцій. За допомогою порівняльного методу учений аналізує процеси детермінації цього поняття в різні історичні періоди, зокрема в час уведення його в науковий обіг англійським археологом Вільямом Томсом 1846 року. У праці М. Дмитренка представлено модус осмислення цього поняття в теоретичних студіях науковців зарубіжних країн та в напрацюваннях вітчизняної фольклористики, подано авторські узагальнення на основі здійсненого наукового аналізу.

Полемізуючи з багатьма дослідниками про архаїчність фольклору та підтримуючи тезу про його універсальність, М. Дмитренко значну увагу приділяє з'ясуванню сутності ідеалу в етнокультурній традиції українства, що важливе для нашого дослідження. Акцентовано на базисних характеристиках ідеалу особистості у фольклорі з розумінням того, що в процесі становлення естетичного світобачення в ньому віддзеркалився образ досконалості, гармонійності, котрий відкриває в традиційному творі життєствердну перспективу. Учений досліджує специфіку ідеалу через діалектику іманентного й трансцендентного, виокремлює ментальні характеристики етносу (Дмитренко, 2014).

У статті «Символ. Символіка. Фольклор» (2015) професор аналізує сутність та специ-

фіку поняття «символ» із урахуванням плюралізму присутніх оцінок, диференціації ознак та підходів, зокрема філософського, естетичного, езотеричного, окультного тощо. Учений аргументує думку про актуальність дослідження семіотичної моделі світу в аспекті етногенезу з урахуванням сутності прадавньої структури символів, її розвитку в культурі древніх спільнот (Дмитренко, 2015, с. 22).

У роботі «Парадигматична природа фольклору» (2017) С. Грица зосередила увагу на плюралізмі тлумачення поняття «парадигма» в працях античних філософів, відомих етнологів, представників точних наук, виокремлюючи, зрештою, сутнісні характеристики лінгвістичного підходу, Порівнюючи мовну одиницю з її семантичними варіаціями, функціональною специфікою, видозмінами граматичних параметрів, дослідниця констатує, що й у фольклорі можуть відбуватися такі процеси. Власне, сам твір «як множина-парадигма» не є закритою моделлю, а в комплексі музичних, вербальних та невербальних чинників може поставати в різних конфігураціях та взаємодії, оскільки *«над усім цим процесом піднімаються мислення й мова – критерії найвищого функціонального порядку, які об'єднують фольклор у логічну цілісність»* (Грица, 2017, с. 11).

Важливим для з'ясування особливостей структурування антропологічної моделі у фольклорному ліро-епосі є дослідження О. Івановської «Суб'єктно-образна система фольклору: категоріальний аспект» (2007). Авторка особливу увагу приділяє функціональній специфіці фольклорного твору, його ролі в проектуванні явищ буття на засадах комунікативності. У плані дискурсивних характеристик виокремлено роль тексту як важливого комунікативного феномена, який завдяки ключовому концепту постає єдиним лексико-семантичним простором (Івановська, 2007, с. 9).

Торкаючись аспектів текстотворення в народній творчості, учена звертає увагу на вияви взаємодії транслятора й реципієнта, наголошує на особливій ролі в реалізації першочергових завдань авторської стратегії, розкритої через багаторівневу художню панораму. Слушними є констатації вченої щодо кореляції понять «суб'єктивність» та

«суб'єктивність», оскільки *«суб'єктивність нарративу полягає в тому, що в ході фольклорної трансмісії у текст привноситься смисл, який розкриває цінності суб'єктивно-особистісного начала. Суб'єктивність, діяльна основа фольклорної творчості, деякою мірою «обслуговує» суб'єктивність: вона здійснює її антропологічну проекцію»* (Івановська, 2007, с. 20–21).

Цінними для нашого дослідження є навчальні посібники та наукові статті з сучасної фольклористики, де йдеться про антропологічні виміри українського фольклору. Зокрема, у публікації «Звичаєва домінанта української народної балади» (2018) акцентовано на сутнісних характеристиках звичаю в аспекті баладного текстотворення, а також на особливостях трансмісії фольклорної традиції. До того ж термін «трансмісія» вчена використовує в значенні 'лінійна передача традиційних сенсів у відповідній спільноті чи єдиному часопросторі або ж від одного колективу до іншого в різних часових періодах' (Івановська, 2018, с. 67).

Наукові студії сучасного фольклориста В. Сокола також спроектовані на висвітлення антропоцентризму усної традиційної культури, зокрема проблеми «людина й буття, людина й історія». У дослідженні «Історико-героїчні перекази українців: генеза, структура, поетика» (2004) автор аналізує епічні твори про героїв Коліївщини, ватажків народних повстань Устима Кармалюка, Олексу Довбуша, Лук'яна Кобилицю, приділяючи увагу антропологічним характеристикам героїв, кореляції персональних атрибутів із домінантними рисами морального та естетичного ідеалів.

Розмірковуючи про прагматику фольклорного тексту, учений звертає увагу на те, що складна художня макросфера має антропоцентричний характер, позаяк обертається навколо історичних постатей або навіть фантастичних образів. Водночас твори з безіменними персонажами класифікує здебільшого за тематичним принципом, а не біографічним. В. Сокол звертається також до проблем образотворення в народних переказах, зауважуючи, що здебільшого між художнім та історичним образом існують певні розбіжності етичного та естетичного планів, а також

хронікерського. І ці розбіжності, переко-
нує дослідник, є надзвичайно важливими,
оскільки оприявнюють особливості поетич-
ної творчості (Сокіл, 2004).

У передмові до видання «Бойківські
народні пісні» (2020) фольклорист проана-
лізував тематику та проблематику ліро-епіч-
них творів. З-посеред цього спектру – пісні
про чаклунство, самогубство через утрату
коханої людини, про розлучення закоханих
кимось із членів родини, адже кохання силь-
ніше за родинні почуття, навіть за смерть
(Сокіл, 2020, с. 10). Балади «Зайшло сонце за
віконце», «Ой сонце низенько» привертають
увагу науковця художньою репрезентацією
динаміки людського життя, проблеми «люд-
ське – божественне, реальне – містичне».
З-посеред іншого, науковця зацікавила семі-
отика та емотивне наповнення поетичних
образів двох дерев на могилах закоханих, які
вчинили самогубство через заборону батьків
поєднатися в шлюб: «*гілками сплітаються
і листок до листка прилипаються*», *симво-
лізуючи невмирущість їхньої любові*» (Сокіл,
2020, с. 10).

На основі проаналізованих фольклорис-
тичних студій можна пересвідчитися в тому,
що усна традиційна культура постає своє-
рідною художньо-образною метасистемою.
Власне, сутність феномена фольклорної сві-
домості розкривається саме через образ, який

акумулює тенденції, проблеми, риторичний
канон тощо.

Висновки. Отже, у представлених нау-
кових розробках авторська інтенція обер-
тається навколо моделі особистості, її магі-
стральних характеристик, виявів, взаємодії
з Макрокосмом. В усній традиційній культурі
віддзеркалено соціокультурне буття, екзистен-
ційні імперативи, аспекти чуттєвого пізнання
дійсності. Виокремлюючи негативні вияви
поведінки інших членів спільноти, людина
підкреслювала неприйнятність певних дій,
постулатів, принципів співіснування.

Духовний досвід етносу, акумульова-
ний у фольклорній свідомості, сприяє окрес-
ленню важливих рис особистості, наділяючи
її здатністю до всебічного перетворення світу.
Через красу людини й людського досягається
безперервність життя, його синергія й велич.
Проаналізовані вченими образи фольклорних
творів, у яких утілені емпіричні, психоло-
гічні, риторичні атрибути людської реально-
сті, уможливають поступову реконструкцію
цілісної антропологічної моделі.

Перспективи подальших розвідок –
аналіз складових антропологічної моделі необ-
рядової усної поезії на прикладі балад, дум,
співанок-хронік, історичних пісень тощо.
Актуальним, зокрема, є дослідження імпера-
тивного, аксіологічного, концептуального та
екзистенційного рівнів цієї метаструктури.

ЛІТЕРАТУРА

- Гарасим Я.І.** Етноестетика українського пісенного фольклору : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.07. Київ, 2010. 40 с.
- Грица С.** Парадигматична природа фольклору. *Народна творчість та етнологія*. 2017. № 1. С. 9–26. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NTE_2017_1_4.
- Дмитренко М.** Символ. Символіка. Фольклор. *Україна в етнокультурному вимірі століть. Міфи і символіка в етнокультурі українців. Зб. наук. праць: посібник для викладачів, вчителів, студентів й учнів вузів і шкіл*. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 21–33.
- Дмитренко М.** Українська фольклористика : проблеми методології. Київ : Паливода А.В., 2014. 364 с.
- Івановська О.** Звичаєва домінанта української народної балади. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2018. Вип. 38. С. 66–71. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvzn_2018_38_14
- Івановська О.П.** Суб'єктно-образна система фольклору : категоріальний аспект : автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.01.07. Київ, 2007. 39 с.
- Копаниця Л.М.** Моделююча роль фольклорного тексту як критерій прагматичного вимірювання народнопісенного твору. *Українська мова та культура в сучасному гуманітарному часопросторі : аспекти формування комунікативної компетентності фахівця : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2019. С. 55–72.
- Копаниця Л.М.** Українська лірична пісня : еволюція поетичного мислення : дис... д-ра філол. наук : 10.01.07; 10.01.01. Київ, 2000. 479 с.

- Кузьменко О.** Драматичне буття людини в українському фольклорі : концептуальні форми вираження (період Першої та Другої світових воєн) : монографія. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2018. 728 с.
- Мушкетик Л. Г.** Людина в народній казці Українських Карпат: на матеріалі оповідальної традиції українців та угорців. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, 2010. 320 с.
- Мушкетик Л.** Персонажі української народної казки. Київ : Український письменник, 2014. 360 с.
- Наумовська О. В.** Міфологічна тріада «життя → смерть → безсмертя» : автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.01.07. Київ, 2021. 47 с.
- Сокил В.В.** Бойківські народні пісні / записи та впорядкування Василя Сокола. Львів, 2020. Т. 1. 474 с.
- Сокил В.В.** Історико-героїчні перекази українців : генеза, структура, поетика : дис... д-ра філол. наук : 10.01.07. Львів, 2004. 394 с.

REFERENCES

- Harasym, Ya.** (2010). *Etnoestetyka ukrains'koho pisennoho fol'kloru [Ethno-aesthetics of Ukrainian song folklore]*. (Extended abstract of Doctors thesis). Kyiv [in Ukrainian].
- Hrytsa, S.** (2017). Paradyhmatychna pryroda fol'kloru [The paradigmatic nature of folklore]. *Narodna tvorchist' ta etnolohiia – Folk creativity and ethnology, 1*, 9–26). Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NTE_2017_1_4 [in Ukrainian].
- Dmytrenko, M.** (2015). Symvol. Symbolika. Fol'klor [Symbol. Symbolics. Folklore]. *Ukraina v etnokul'turnomu vymiri stolit'. Mify i symbolika v etnokul'turi ukraintsiv. Zb. nauk. prats' – Ukraine in the ethno-cultural dimension of the centuries. Myths and symbols in the ethnic culture of Ukrainians. Coll. of science papers* (pp. 21–33). Kyiv : Vydavnytstvo NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].
- Dmytrenko, M.** (2014). *Ukrains'ka fol'klorystyka: problemy metodolohii [Ukrainian folkloristics: problems of methodology]*. Kyiv : Palyvoda A.V. [in Ukrainian].
- Ivanovs'ka, O.** (2018). Zvychaieva dominanta ukrains'koi narodnoi balady [The usual dominant of the Ukrainian folk ballad]. *Humanitarna osvita u tekhnichnykh vyschykh navchal'nykh zakladakh – Humanitarian education in technical higher educational institutions* (Issue 38), (pp. 66–71). Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvz_2018_38_14 [in Ukrainian].
- Ivanovs'ka, O.** (2007). *Sub'iektno-obrazna systema fol'kloru: katehorial'nyj aspekt [Subject-image system of folklore: categorical aspect]* (Extended abstract of Doctors thesis). Kyiv [in Ukrainian].
- Kopanytsia, L.** (2019). Modeliuiucha rol' fol'klornoho tekstu iak kryterij prahmatychnoho vymiriuvannia narodnopisennoho tvorcu [The modeling role of the folklore text as a criterion for pragmatic measurement of the folk song work]. *Ukrains'ka mova ta kul'tura v suchasnomu humanitarnomu chasoprostori: aspekty formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti fakhivtsia: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii – Ukrainian language and culture in the modern humanitarian time-space: aspects of the formation of a specialist's communicative competence: a collection of materials of the International Scientific and Practical Internet Conference* (pp. 55–72). Irpin' : Universytet derzhavnoi fiskal'noi sluzhby Ukrainy [in Ukrainian].
- Kopanytsia, L.** (2000). *Ukrains'ka lirychna pisnia: evoliutsiia poetychnoho myslennia [Ukrainian lyrical song: the evolution of poetic thinking]*. (Doctoral thesis). Kyiv [in Ukrainian].
- Kuz'menko, O.** (2018). *Dramatyчне буття людини в українському фольклорі: концептуальні форми вираження (період Першої та Другої світових воєн): монографія [The dramatic existence of a person in Ukrainian folklore: conceptual forms of faith (the period of the First and Second World Wars): monograph]*. L'viv : Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Mushketyk, L.** (2010). *Liudyna v narodnij kaztsi Ukrains'kykh Karpat: na materiali opovidal'noi tradytsii ukraintsiv ta uhortsiv [A person in a folk tale of the Ukrainian Carpathians: based on the material of the narrative tradition of Ukrainians and Hungarians]*. Kyiv: Instytut mystetstvoznnavstva, fol'klorystyky ta etnolohii im. M.T. Ryl's'koho NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Mushketyk, L.** (2014). *Personazhi ukrains'koi narodnoi kazky [Characters of the Ukrainian folk tale]*. Kyiv : Ukrains'kyj pys'mennyk [in Ukrainian].
- Naumovs'ka, O.** (2021). *Mifolohichna triada «zhytтя → smert' → bezsmertia» [The mythological triad «life → death → immortality»]*. (Extended abstract of Doctors thesis). Kyiv [in Ukrainian].
- Sokil, V.** (2020). *Bojkivs'ki narodni pisni [Boykiv folk songs]* (Vol. 1). L'viv [in Ukrainian].
- Sokil, V.** (2004). *Istoryko-heroichni perekazy ukraintsiv: heneza, struktura, poetyka [Historical and heroic narratives of Ukrainians: genesis, structure, poetics]* (Extended abstract of Doctors thesis). L'viv [in Ukrainian].